

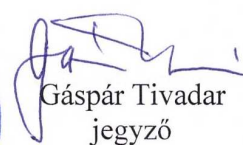

Vasszécseny

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV 2017.11.15

Vasszécseny Község Önkormányzatának Képviselő-testülete a 177/2017. számú képviselő-testületi határozatával - 2017. december 28. napján tartott képviselő-testületi ülésén - elfogadta.

Gáspár Tivadar
jegyző

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés

2. Vasszécseny bemutatása

általános településkép, településkarakter

3. Örökségünk

a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők

4. Településképi szempontból meghatározó területek Vasszécsenyben

eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával

Átalakuló, új településrész

Beépítésre nem szánt terület

5. Ajánlások

a településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások, építészeti útmutató:

Átalakuló, új településrészre és a I Beépítésre nem szánt területre nézve:

Telepítés

Magasság

Tetőhajlásszög

Tetőforma

Szín Tornácok

Ajtók, ablakok

Homlokzatképzés, anyaghasználat

Részletek

Kerítések, térfalak

Kertek

közterületek településképi útmutatója:

Utcák

Közterek, közparkok, közkertek

6. Példák épületek, épített részletek

épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés), kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása

7. Példák sajátos építményfajták

sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

BEVEZETÉS

1

Jelen kézikönyv létrejöttének célja Vasszécseny arculatának, megjelenésének bemutatása olyan ajánlásokkal kiegészítve, amelyek értő használattal alkalmas eszközei lehetnek a közterületek, épületek, zöldfelületek és általában a mindennapi környezetünk megújításának. Az arculati kézikönyv többek között ahhoz nyújt segítséget, hogy hagyományainkból építkezve együtt formálhassunk a dinamikusan fejlődő Vasszécseny község jövőbeni képét, megőrizve az eddigi eredményeket is.

Óbergényi kastély légifotója (civertan.hu)

A kézikönyv segítség kíván lenni: a település bemutatásával, az értékek megismertetésével és az útmutató résszel tárja fel az épített környezet szépségeit.

Bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel töltheti el, és a település képéhez illeszkedik, azt ízléssel viszi tovább.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. Az unalomig másolt, giccses, sokszor import másolatok helyett a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem diktált, hanem valódi szabadság megismertetése.

A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbbővül. Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön a könyvbe, hogy ezáltal büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.

Egy ház elválaszthatatlan kapcsolatban van környezetével, szomszédaival, településével. Valódi gyümölcse pedig csak annak a kapcsolatnak van, ahol a felek egymást megismerik, szeretik és békében élnek egymással. Igaz ez az emberi kapcsolatokról a zenén át egészen épített környezetünkig. (Kép: Lipárton álló Mária szobor)

A Lipárt és Vasszécseny községek 1948-as egyesítéséből létrejött létre a mai Vasszécseny. A Gyöngyös-patak menti település már a római korban lakott volt. A falu melletti országút vonalában haladt egykor a Savariát és Sophianaet összekötő római út, a középkorban pedig a Via-publica Szombathely-Zalabér-Baltavár között. A Gyöngyös patak medre vízvédelmet, a Rába folyó által feltöltött terület barna erdőtalaja jó termőföldet, dús legelőt adott az itt letelepedetteknek. A falu neve először 1318-ban fordul elő a heiligenkreutzi cisztercita szerzetesrend okmányában Zechun néven (Szécseny); ami szláv eredetű és irtást jelent. Az Árpád házi királyok idején, azok első századában ez a vidék az egyház kezébe kerül, egy 1346. évi okmány viszont, mint a sárvári vár tartozékát említi a települést, ugyanis a Rába mentén megerősödő Kanizsaiak kiveszik Szécsenyt az egyház kezéből. A helységet, mint Sárvár elővédjét képezték ki Ostmark felé. 1396-ban újra a vasvári káptalan Szécseny földesura, ugyanis ekkor választják le a szomszédos Kanizsaiak birtokából Szécseny és Császt falvakat és adják át a székeskáptalan tulajdonába. Császt a szomszédos, mára már elnéptelenedett település, a falura utaló nevet a mai napig is megőrizte a "Császtbánya" elnevezésű mező a falu határában. Egy 1474-ből származó okirat tanúsága szerint Szécseny újra világi kézben van, mégpedig Tapán János e birtokrészben fiúsított leánya, Apollónia, majd 1495-től a Váti család tulajdonában. Mohács után Enyingi Török Bálint lesz a község földesura. Az Enyingi Török nemzetség idején Szécsenyben virágzó református gyülekezet volt. A Dunántúli Evangélikus Egyház kerület története alapján tudható még az is, hogy már püspöki zsinat is volt Szécsenyben 1613-ban, ahol többek között vita folyt az úrvacsorai ostya használata felett. Enyingi Török István látogatása céljából még Szenczi Molnár Albert, a híres református pap, nyelvtudós is járt Szécsenyben 1614. április 7-én. Ebben az időben, 1642-ben építtette Telekesi Török János és neje Gersei Petheő Margit az evangélikus templomot a kastélytól délre. 1708-ban a Rákóczi féle szabadságharc idején Szécsenyben táborozik Esterházy Antal gróf kuruc tábornagy és dunántúli főkapitány. A csapattest elszállásolására szolgáló szécsenyi udvarház és major már a XVI. században állott, a XIV. századi erődítmény helyén. A Rákóczi szabadságharc bukása után a bécsi udvar elrendelte, hogy le kell rombolni mindazon várakat, amelyek a kurucoknak védelmül szolgáltak, valamint azokat, amelyek erős fészkei lehetnek egy revolúciónak. Csak azoknak kegyelmezett meg a császári parancs, amelyek lakókastélyokká épültek át. Valószínűleg e rendelkezésnek esett áldozatul a szécsenyi udvarház is, - s ekkor léphetett be, feltehetően házassága révén, Szécseny történetébe németújvári Batthyány Alajos gróf, aki a lerombolt udvarház helyén felépíttette a ma is álló barokk úgynevezett Ó-kastélyt.

1910-ben Vasszécsenynek 781, Lipártnak 588 magyar lakosa volt. A Szombathely–Rum-vasútvonalat 1894. december 9-én nyitották meg és 1974. május 25-én zárták be. A község egykori vasútállomása ma lakóházként áll, még őrizve egykori stílusjegyeit. A településintézményei a közelmúltban megújításra kerültek, a községnek modern sportpályája, parkja, felújított utcái vannak.

Vasszécsenyben öt műemlék épület található, két templom, 2 kastély és egy magtár épület.

Vasszécseny plébániatemploma a Nagyboldogasszony tiszteletére szentelt és a Táncsics Mihály utcában 2. hsz alatt, a temető kertben áll. Ezt a klasszicista épületet az 1820-1837-es évek között Ebergényi Benedek emeltette, majd 1926-ban cseréptetőt és kórust kapott. Egyhajós, a hajóval azonos szélességű szentélye poligonális. A szentély északi oldalán a sekrestye áll, e fölött az oratórium. Tornya a bejárat homlokzatából kissé kilépő. A harangok szintjén egyenes záródású ablakok, felettük vakárkádós falmezők mind a négy oldalon. A vízszintes párkány felett a sisak gúla alakú. A toronyaljban lévő bejárat félköríves. vakolatkerettel, egyenes szemöldökkel. A kórus szintjén szegmens záródású, a padlás szintjén félkörablakkal áttört. A nyugati homlokzat egyenes félórromzatos, az oldalhomlokzatokon és az éleken kettős lizénák láthatók. A hajón szegmens záródásúak, a szentélyen félkörív záródásúak az ablakok. A hajó két csehboltszakaszos, erőteljes hevederekkel. A diadalív tagozott. A szentély fiókos félkupolás. A templom berendezéséből említendő a barokk kori áldoztató rács, amely a szombathelyi ferences templomból került ide. A szószék egyszerű empír. A főoltárkép Mária mennybemenetelét ábrázolja, alkotója Ferdinánd von Lütgendorff (1785-1858) nevű pozsonyi festő, aki a képet valószínűleg szombathelyi megrendelésre készítette. A másik említésre méltó képet Ignaz Fischer bécsi festő készítette, ez Szent István királyunkat ábrázolja. Felújítása a közelmúltban megtörtént.

A *lipárti temetőben* áll (24) a másik barokk eredetű templom (M), a vasszécsenyi plébánia filiája, védőszentje Keresztelő Szent János. Templomáról már a XIV. században történik említés. A mai templom 1754-ben épült, 1838-ban és 1898-ban renoválták, majd 1926-ban teljesen átépítették. Utóbbi alkalommal boltozatát is kicserélték. Mai alakjában romantikus részletképzésű a külső, barokkos a belső kialakítása. Nyugati, egyenes oromzatú homlokzata előtt áll a tornya. A félköríves bejárat mögött a toronyalj. A karzat szintjén egy, a harangok szintjén négy félköríves záródású ablak, a padlósszinten egy körablak látható. A hajót és a szentélyt kétlépcsős, összesen 14 támpillér tagolja. Egyhajós, a hajónál keskenyebb poligonális szentélyű, északi oldalán sekrestyével. Nyugati végén tömör mellvéd es, falazott orgonakarzat áll. A belső festés 1935-ben készült neobarokk felfogásban. A főoltárt Heckenast János aranyozó készítette, ekkor készült hat új gyertyatartó is. Aranyozott ezüst kelyhe paténával 1755-ből való, az áldoztató kehely és a monstranciája rézből való. Felújítása a közelmúltban megtörtént.

Ó-Ebergényi kastély

A mai Ó-Ebergényi-kastély a Rákóczi szabadságharc után épült. Ekkori tulajdon viszonyai nem tisztázottak pontosan. Annyit azonban tudunk, hogy a század nyolcvanas éveiben már az Ebergényi család birtokolja Szécseny. A kastély és birtokai a XVIII. sz. végétől a XX. század 30-as éveig volt a család tulajdonában. Ekkor az utolsó Ebergényi sarj, Margit 4 házassága révén sűrűn cserélt gazdát, mígnem 1942 körül eladták. Az új tulajdonos 1945-ben távozott. Ekkor a kastélyban orosz katonai üdülő volt, az épület berendezésének sorsa ismeretlen.

A II. József korabeli térképeken csak az Ó-Ebergényi kastély épülete van feltüntetve. Az Ebergényiek ezután osztották szét a birtokot és épült meg a klasszicista stílusú Új-Ebergényi-kastély. Ebben a kastélyban lakott Ebergényi Viktor, akinek leánya, Júlia szerelmi és gyilkossági botrányba keveredett. A botrány után ez az ág eltűnt a faluból, a birtokrészt bérbeadták. A kastély építése 1788-94 között történt, tervezője *Hefele Menyhért* lehetett. Ma az épület kastélyszállóként működik és igényes kulturális műsoraival emeli környezetének színvonalát. A kastély megközelítését biztosító barokk kori kőhíd statikailag helyre állítandó, ezáltal az épület megközelítése biztosítható járművel is. Az épület ősparkja a 2017. augusztusában tomboló viharban jelentős károkat szenvedett, faállománya kidőlt, az épület megközelíthetetlenné vált.

Új-Ebergényi kastély: copf stílusú védett épület, melyben kastélyszálló üzemel 48 férőhellyel. Az épület teljesen felújított. Szolgáltatásait étterem, bár, szauna, fedett nagyméretű uszoda egészíti ki. Évenként 800 vendégéjszakát töltenek el itt a pihenni vágyók. A kastély kihasználtságát még inkább növelni kell. Az épülethez többhektáros kastélypark tartozik, sétányokkal, sportolási lehetőségekkel.

A kastély kiválóan alkalmas konferencia turizmus lebonyolítására is, nagyméretű díszteremmel.

A 2000-es évek elején tűz pusztított az épületben, amelynek helyreállítása megtörtént. Ma vendéglátás és hotel funkció üzemel benne.

A kastély egy hatalmas tájképi parkban áll, melyet a közelmúltban *Mihályi Győző* tervei alapján rekonstruáltak. Ezt megelőzően az épületet a II. világháború után raktárnak, lakóháznak használták. 1960 után a tsz használta, mint lóistállót. 1981ben bontási engedélyt adnak ki rá. Ekkor az épület egy részét elbontják. Megmentője a *Vasi Kastélypark program*.

1984-86 között felújítják, 1989 óta szálloda, melyben koncerteket, színházi előadásokat és konferenciákat is szerveznek.

A park területe 11 ha, melyen 1514 db fa található. Köztük 3 védett platán (*Platanus acerifolia*), egyikük KM: 515 cm. De más természetes fák is akadnak a kertben. Idős hegyi juhar (*Acer pseudoplatanus*), mézgás éger (*Alnus glutinosa*), KM: 280 cm, gyertyán (*Carpinus betulus*), KM: 320 cm, magas kőris (*Fraxinus excelsior*), kislevelű hárslili (*Tilia cordata*), KM: 420 cm, és hegyi szil (*Ulmus glabra*), KM: 370 cm.

Kiskastély, volt magtár: Az Ó-Ebergényi kastély épületénél még régebbi az egy emeletes, manzárd tetős magtár épület. Feltehetően nem magtár volt az eredeti funkciója. Erre utal a pince fiókos boltozata, a földszint és az emelet nagy részének donga- és fiókos dongaboltozata és csehsüveggel boltozott oldalfolyosók. Bizonyíték még az ablakok utólagos kialakítása az eredeti normál méretű ablakok helyén. A régi architektúrából megtartották a falsávós homlokzatot, az egyszerű öv- és főpárkányt. Az eredeti ablakkialakításoknak ma már nem látható nyoma. Az építészetileg kedvező belsőterek kiválóan alkalmasak lennének egy idegenforgalmat szolgáló szálláshely kialakítására.

EMLÉKMŰVEK, SZOBOROK, KERESZTEK

A lipárti templom mellett álló hősi emlékmű 2017-ben áthelyezésére került kissé délebbre, így jobban érvényesül korábbi helyéhez képest.

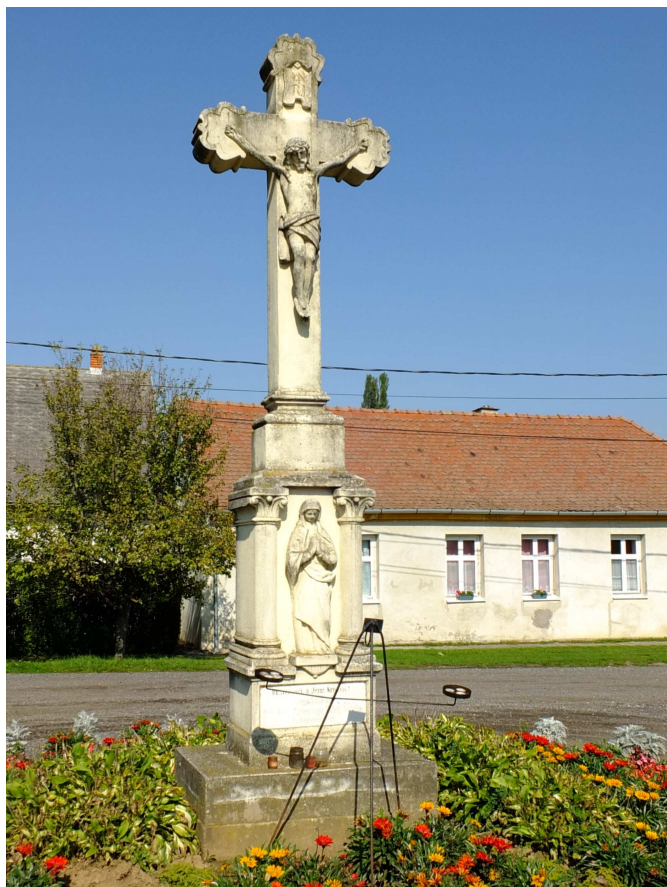
Mária képmás lipárti temető mellett álló idős tölgyfán

Petőfi utcai kereszt az iskola előtt

Dózsa-Táncsics M. utcai sarkon álló kereszt

Kossuth utca 2. előtti kereszt

Arany János utcai kereszt

Ebergényi utcai fészület

Szent István szobor a Nagybaldogasszony templom melletti parkban

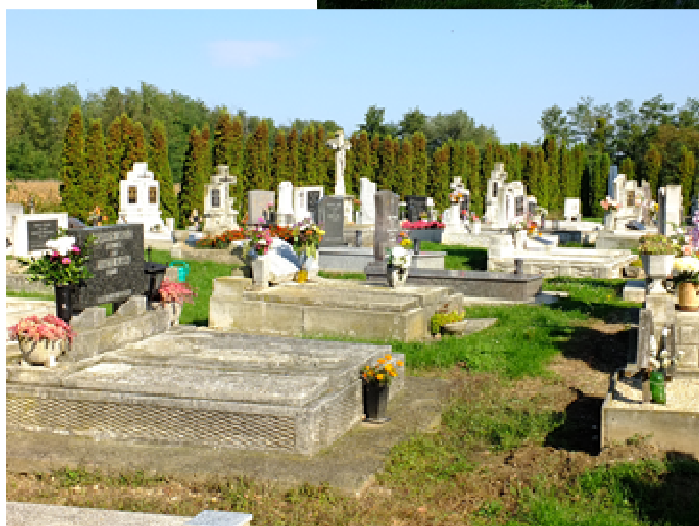
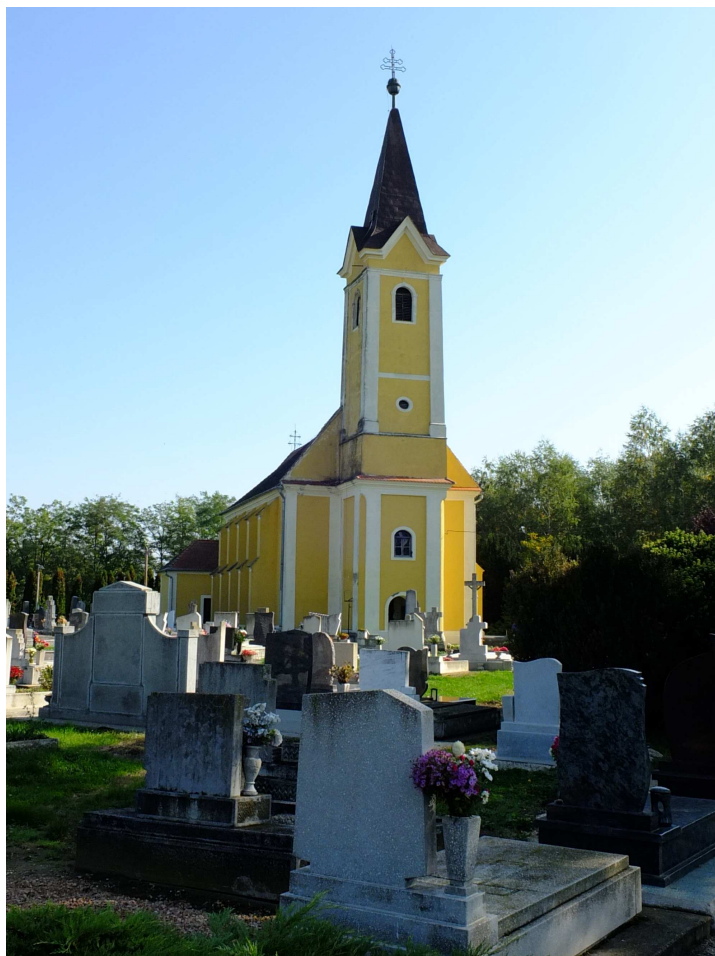

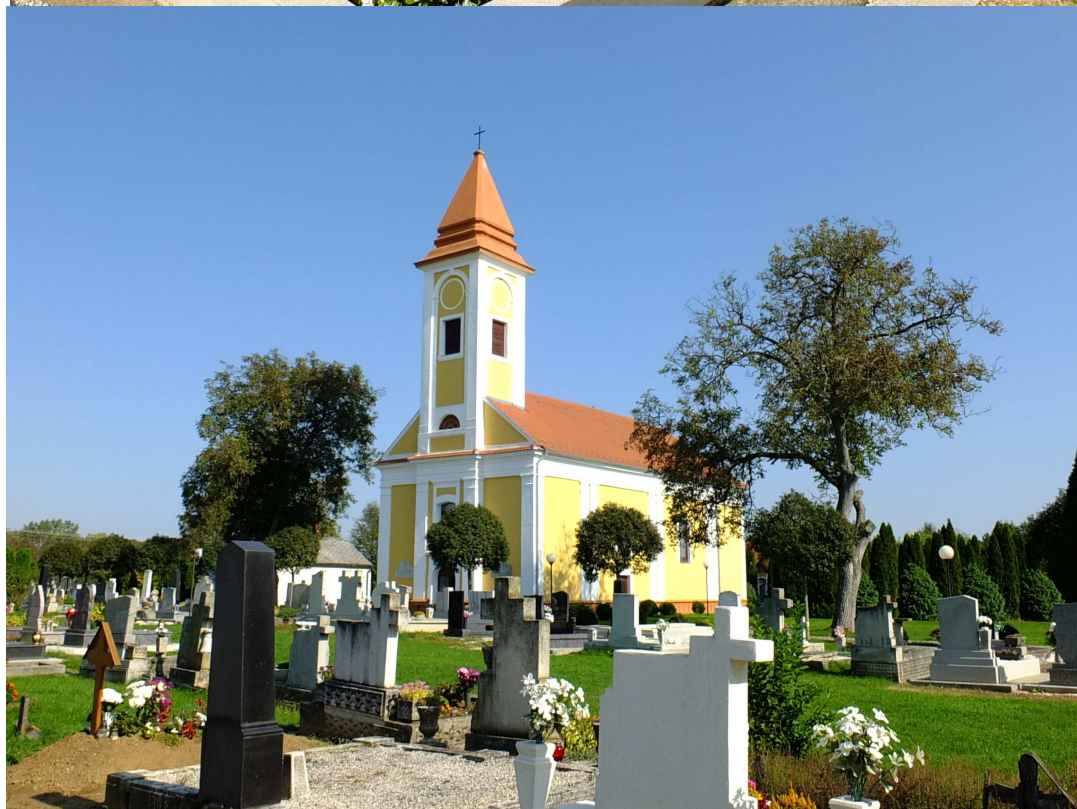
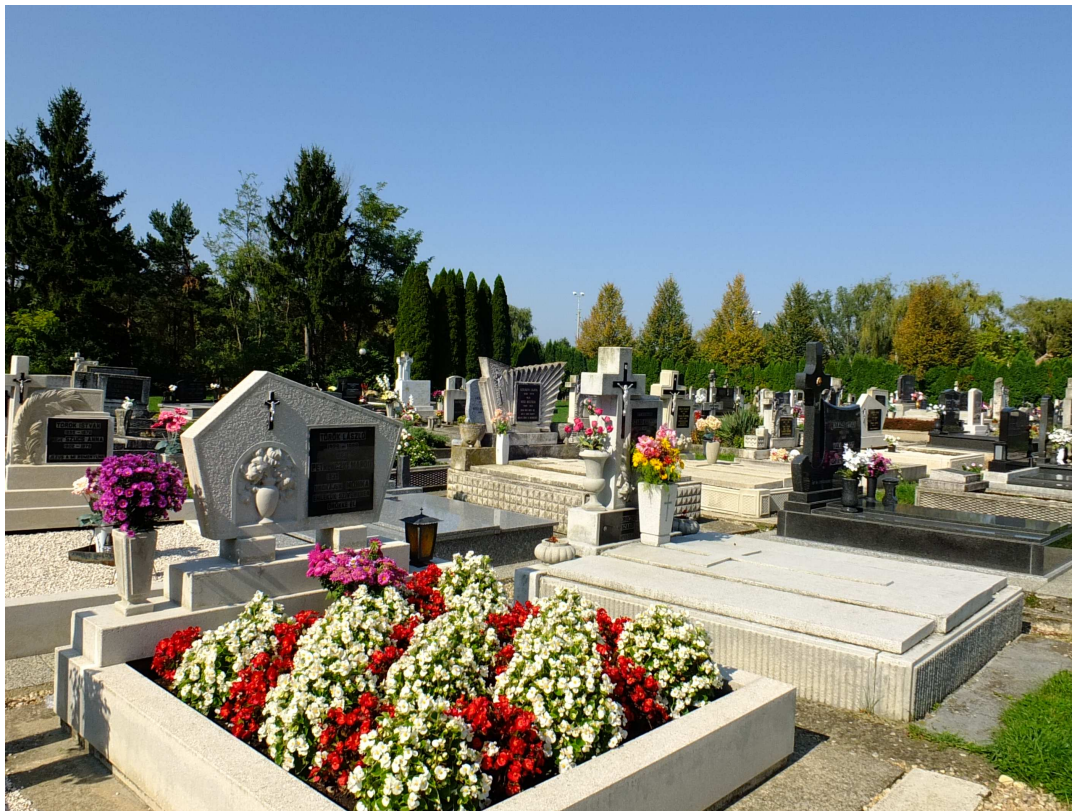
II. János Pál pápa szobra a plébánián

TEMETŐK

Lipárti temető az 519 hrsz-en található. Itt található e falurész műemlékileg védett katolikus temploma is. A felújításra került templom, a szintén megújult ravatalozó és rendezett temetői összkép jellemző a területre.

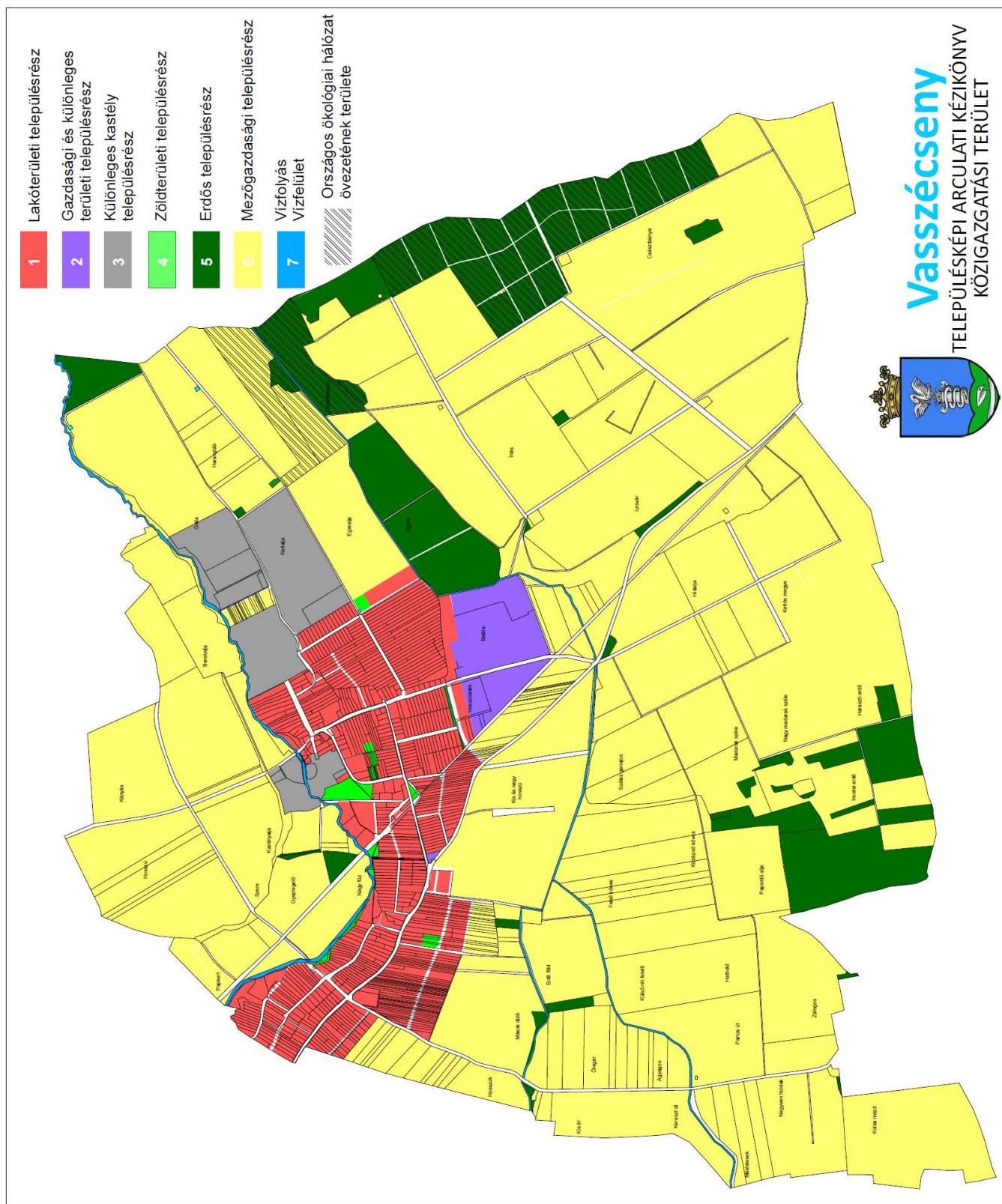
Szécsenyi temető a Táncsics M. utcában található az 1 hrsz és 2 hrsz-on. A temetkezés biztosítása érdekében már korábban is fenntartottak területet hosszútávon is teret adnak a temető bővítéséhez.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

eltérő karakterű területek lehatárolása, a településképi, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával

4

ÁTALAKULÓ ÉS ÚJ TELEPÜLÉSRÉSZ

A korábban két község egyesítésével létrejött település településképileg mára egységbe egészet alkot. Ez annak a tudatos fejlesztésnek is volt köszönhető, amely a mai 87-es főút mentén lévő Petőfi Sándor utca – két település közötti szabad terület faluközpontként való kijelölésével ment végbe. A Petőfi utcában felépített elegáns megjelenésű községháza iskola, óvoda, majd bölcsőde, a Petőfi utca és Széchenyi utca városias emeletes lakóházai révén mára a falukép szerves része. És ennek folytatása a rendezési tervben kijelölt új nyugati irányú lakóterület fejlesztés is, amely egységbe foglalja majd mindezt. A terület jellemzője az emeletes kisvárosias arculatú lakóterület és intézményi központ.

Községháza, gyógyszertár és posta épülete, amely a korszerűsítés révén nyerte el mai kedvező arculatát, korábbi komor megjelenése helyett.

Tündérország Óvoda épülete

Tündérország Bölcsőde épülete

A Táncsics Mihály utca szintén jelentős intézményi központtal bír: Pungon Ernő Művelődési Ház, az Egészségház, Plébánia és Sportcentrum, Polgárórség-Mezőőri szolgálat épülete

ÉPÜLETEK, UTCAKÉPEK

A település dinamikus fejlődésének következtében jelentősen átalakult az elmúlt évtizedekben. A falusias jellegű életformát a Szombathely közelsége jelentette inkább kertvárois jelleg vette át. A rendszerváltást megelőzően megvalósult tömeges lakásépítés a kockaházak épületeit, vagy később a városias típusú tervek tömegesen megvalósult lakásait eredményezte. A hagyományos beépítéstől indulva bemutatjuk ezeket a jellegzetes épületeket, utcaképeket.

A hagyományos parasztházra kevés épület emlékeztet, ezek közül is a jellegében népies épületek nagyszámban már viszonylag későn, az 1920-as, 30-as évek parcellázásaihoz köthető telekosztások révén jött létre.

Lipárt u. 20-22. hs.

Kossuth u. 34. hs.

Kossuth u. 32. ház.

Kossuth u. 25. ház.

A népies lakóházak esetében a jellemző karakteres elem a nyeregtető, vagy csonka kontyos nyeregtetős kialakítás. Utcára merőleges elrendezés, oromfalas kialakítás a jellemző. A ház oldalán tornác fut végig, vagy anélkül került kialakításra.

Lipárt u. 54. hsz példásan helyreállított Vendégház

Lipárt u. 6. hsz.

Kossuth u. 28.hsz.

A településen jellemző épületforma az eklektikus vagy szecessziós épület, utcával párhuzamos elrendezésű, sokablakos utcafronti kialakítás, mintás vakolt homlokzati kialakítás. A gyalogos bejárat falazott tömör kerítésen, deszkakapuvall létesült.

Az Ady Endre utca a két háború között alakult ki, épületállománya a mai napig bezáróan létesült vagy létesítés lehetősége biztosított. Az utcának nincs egységes utcaképe.

Lipárt utca 5-13. hsz. utcaképe

Petőfi Sándor utca 71-79. hsz. utcaképe

Petőfi – Széchenyi utcák kereszteződésének beépítése városias típusterv alapján

Lipárt utca 63-69. hsz.

Lipárt utca legújabb beépítései Tanakajd felé

Dózsa Gy. u. 32-36. hsz. vegyes utcaképe

Dózsa György u. 37-51. hsz vegyes utcaképe

Széchenyi u. 23-7. hsz. utcaképe

Tetőteres beépítésű, csonkakontyos házak az 1980-as évek végétől létesültek. Formájuk hasonlít a település egykori parasztház típusaira, azonban zömök méretük miatt hangsúlyosabb elemei az utcaképnek, mind elődeik.

Az itt látható tetőteres beépítésű lakóház léptéke arányos és illeszkedőbb korai társainál.

Városias emeletes lakóház típus a Petőfi utca 5-9. hsz épületeivel

Emeletes villaépület a Lipárt utca 1-ből

Emeletes vasúti típusúterv szerint létesült vasútállomási épület, ma lakóház

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNTTERÜLETEK

Vasszécseny nagy kiterjedésű külterületén a mezőgazdálkodás a meghatározó területfelhasználás. Erdős területek a keleti Pecöl felőli határban, az Egres dülőben, és délen találunk, mivel a növényi kultúrákkal való gazdálkodás kiszorította már a középkortól az erdőgazdálkodást a térségből.

A község külterületét az árkokat, közutat és volt vasutat követő fásult sávok is tagolják.

AJÁNLÁSOK | ÚJ ÉS ÁTALAKULÓ TELEPÜLÉSRÉSZ

a településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató

5

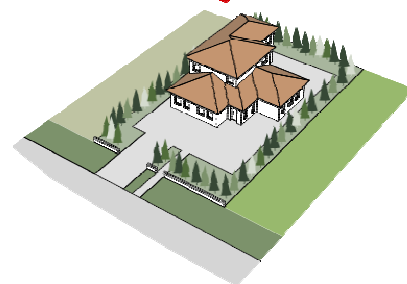
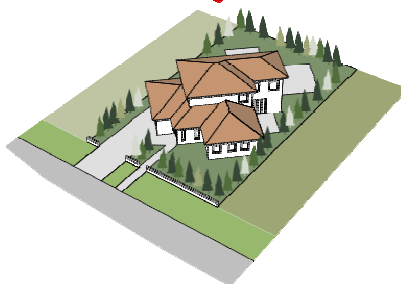
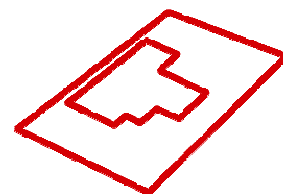
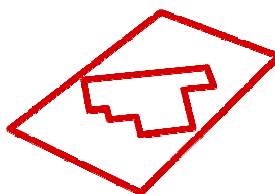
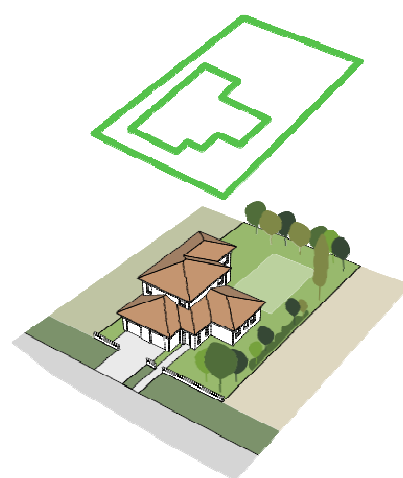
Arra a kérdésre, mitől szép egy lakóház, nem lehet egy mondatban válaszolni. Neves építészek és filozófusok a különféle megközelítések ellenére egyetértenek azonban abban, hogy a közhiedelemmel ellentétben a szépség nem szubjektív, nem részrehajló. Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket.

TELEPÍTÉS

Az átalakuló, új településrészen a családi házak telepítése szabadon álló, a telken belüli elhelyezkedése az utcára párhuzamos és merőleges rendszerű. Vasszécseny átalakuló településrészén a családi házak telepítése akkor megfelelő, ha az utcával, a telek utcafronti részével párhuzamos. Az épület a telek utcafronti részéhez közelebb épüljön meg, így marad mögötte hely egy védett kertrész kialakítására.

Az átalakuló, új településrészekben nem elfogadható, ha egy ház az utca vonalától elforgatott rendszerbe van telepítve.

A telek közepére való telepítés nem ajánlott, mivel így az épület körül csak a telek teljes körbezárásával alakítható ki védett kert, ami nem kívánatos.

MAGASSÁG

Vasszécseny átalakuló új településrészén a családi házak magassága közel azonos.

A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló magassággal kell épülniük, mint környezetükben jellemző. A túl magas házak nem illeszkednek Vasszécseny új településrészébe.

TETŐFORMA

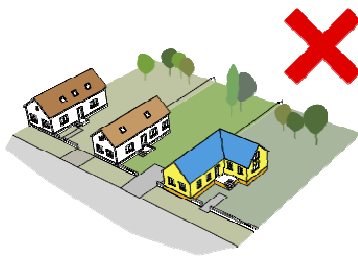
Az új településrészén lévő családi házak tetőformája változatos. Új házak építésénél a szomszédok figyelembe vételével lehet illeszkedni.

Amennyiben az építési telek körül kialakult egy tördelt tetőformájú házakból álló utcakép, úgy oda ne egyszerű nyeregtetős épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló tördelt tetőformájú.

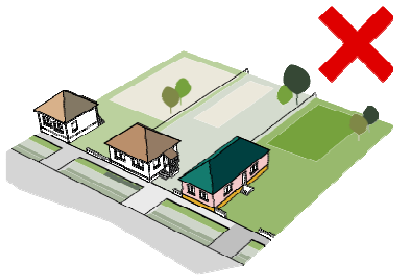
Amennyiben az építési telek körül egyszerű tetőformájú épületek állnak, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a többi épülethez hasonló egyszerű tetőformájú.

ANYAGHASZNÁLAT (SZÍNEK)

Az új településrészének színvilága változatos, mégis megfigyelhető egy visszafogott illeszkedés, hasonló anyag-és színhasználat.

Az új településrészén a meglévő épületek színvilágához illeszkedő új épületek építése ajánlott. Nem elfogadható a feltűnő és kirívó színhasználat, a rikító színű fémlemez fedésésburkolat.

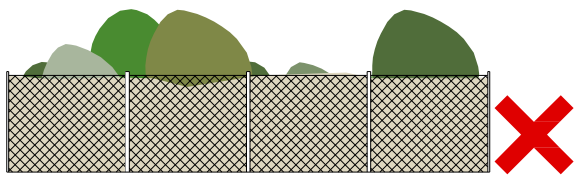

KERÍTÉS

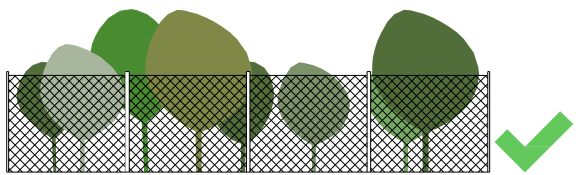
A községben az új településrészén lehetőség szerint az áttört kerítések kívánatosak, tömör és nem átlátható megoldások használata kerülendő.

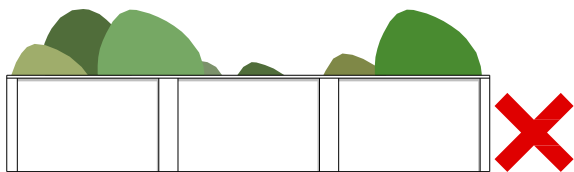
Természetes határ, kerítés növényelválasztásból.

Áttörtkerítések nádszövettel való zárása nem megfelelő.

Teljesen áttört, drótfonatos kerítés.

A falszerű áttörésmentes kerítések nem elfogadhatóak.

Oszlopos kerítés 1/3-ad lábázattal és 2/3-ad áttört résszel.

Tornácok

A népi építészet egyik könnyen felismerhető, jellegzetes eleme az oldalsó oszlopos tornác. Mára csak egy-két példa maradt fenn, azonban az új beépítéseknel is jól hasznosítható építészeti eszköz. Az arányos, tornácos épületek sora karakteres utcaképet mutat, mely erősíti a település egységes arculatát és identitását. Új épület tornác kialakításával és újszerű átgondolásával tovább vihetjük e hagyományt új otthonunkba.

A tornác lehet fából faragott, gazdagon díszített, de lehet mives, téglából, vagy egyszerű egyenes záródású is. A hagyományos tornác élményét a beépítéseknel fedett terasz formájában idézhetjük meg. Ez az átmeneti, „félíg kint-félíg bent” tér kiválóan használható az év szinte minden szakaszában. Lehetőségeinkhez mérten alkalmazzunk nagy ablakfelületeket. A világos, jól szellőztethető lakás egészséges, jó hangulatú, friss. A fedett terasz itt is segítségünkre van: nyáron árnyékolja a tűző napot, télen viszont beengedi a laposabban érkező napsugarakat. Tetőtérbeépítés alkalmazása esetén fokozottan ügyeljünk a tetőfelületeink megfelelő hőszigetelésére, ablakaink fokozott árnyékolására. A leghatékonyabb napvédelmet lombos fáinktól várhatjuk, okos telepítéssel nem csak hangulatos lesz a kertünk, de megvédjük falainkat, ablakainkat, tetőfelületünket a nyári túlmelegedéstől.

Példa új beépítés fedett terasz kialakításra, amire akár tornácként már az épület tervezésének idején is gondolhatunk

Példa is a barhagyományos tornác kialakítására

AJTÓK, ABLAKOK

Példa ablak kialakítására

Példák hagyományos ablaknyílás kialakítására

Példa hagyományos gyalogos bejáratra

Az épületek megjelenését és hangulatát a nyílászárók nagyban befolyásolják. A zárt épülettömeggel így nyitunk a külvilág felé, ezért nem mindegy, milyen módon tesszük ezt. A településen látható sajátos nyílászáró formák bár a községre sajátosan jellemző egységes formát nem adnak, de mégis a tájegység hagyományainak megfelelően arányosak és kidolgozottak. A hagyományos nyíláskialakítás a történeti településrészen jól megfigyelhető: két szárnyú, jellegzetesen két vagy három osztatú ablakok, utcai homlokzaton szimmetrikus kialakítással. A történeti településrészen hosszanti kialakítású, keskenyebbnek tűnő ablakokat figyelhetünk meg. Új ház építéskor érdemes körüljárni a környéket, és ihletet meríteni, hogy az otthonunk minél jobban bele tudjon simulni

környezetébe, ezzel is gazdagítva az utcaképet. A lakóterületek lévő épületek nyílás kialakítása is nagy figyelmet érdemel, mivel a több kisebb nyílás elhelyezése tagolt, kellő ritmusú homlokzatot eredményez.

A tetőtér esetében padlásnál a szellőző nyílások kialakítása, tetőtér beépítés esetén a helyiség fénybiztosítása egy arányos tagolt nyílással kedvezően kialakítható.

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

Vasszécsenyben egy-két helyen még fellelhető a népi építészetre jellemző egyszerűen díszített homlokzat és oromzat. Az új beépítések is a barna, zöld, szürke fa felületek a visszafogott színű (fehér, szürke, beige, vagy halvány színű) falfestéssel és gipsz díszekkel esztétikus megjelenést kölcsönöznek az épületnek. Általánosabb viszont az új építések tömeges jelenléte mellett az egyszerű, letisztult formák alkalmazása, egyszerű homlokzat díszek vagy keretezések visszatérő elemei.

A színek ügyes használatával egyszerre alkothatunk modern hatást és mégis régies megjelenést egy régi épületnek is

Az épületeink burkolása, vakolatának színezése, megmunkálása mindigis kedvelt tulajdonosi eszköz volt településen. Használjuk bátran, de figyeljünk a végső összképre! A túldíszített, túlszínezett épület hamar elveszíti érdekességét, és utánainkább zavaróan hat nyugodt, tiszta településképpen.

RÉSZLETEK

Tetőszellőzőkre példa, mint bádogos mesteri szerkezetek. Kicsiny, de egyedi ismertető jegyei egy-egy épületnek.

KERÍTÉSEK

Arégiházak részleteit örömmel figyelni! Elődeink fa és fémmunkái csodálatosak, formakincsük időtálló, az alkalmazott anyag szépen öregszik. Házaink kiegészítői, a kerítések, lámpák, árnyékolók, postaládák, korlátok egytől egyik aktívan alakítják a végső látható képet, hangulatot. Akkor járunk jól, ha mindent egyforma igényességgel, odafigyeléssel tervezünk meg, választunk ki. A színek használata, a változatosság gyönyörködtet, ezek összképének gondos kitalálása odafigyelést igényel. A kerítés jó lehetőséget biztosít a kukatárolás fedett kialakítására és esztétikus megoldására is, amit a felső kép is illusztrál.

Hagyományos kapubejáró és kerítés típusok

Példa új kerítés és kapu kialakítására

A kerítés egyszerre teremt kapcsolatot a közterülettel, ugyanakkor elválasztja azt az ingatlantól. Térfalat képez, mely lehet tömör, ha magánéletünket szeretnénk óvni, de lehet áttört, átlátható is. Minden településen vannak olyan anyagok vagy formák, amelyek rendszeresen visszatérnek. Az újabb településrészekben jellemzően fa vagy kovácsoltvas kerítésekkel találkozhatunk, így jól látszódik az előkert és az épülethomlokzat teljessége.

A kertkapu a megérkezés, fogadás kiemelt pontja. A kertkapu és a gépkocsikapu kialakításakor illeszkedjünk a kerítéshez és az épülethez. A kapu legyen hangsúlyos, de ne hivalkodó. Kialakításakor mértékkel alkalmazhatunk helyi hagyományos díszítőmintákat.

KERTEK

Településnek és épületeinknek egyaránt illeniük kell abba a környezetbe, amelyet az adott helyen az ember és a természet közösen formált. A történeti környezetben a tájba illesztés során a hagyományos településkép megőrzése az elsődleges cél. Az épületeket csak részlegesen takarjuk, árnyékoló fákat a déli kitettséggű falak közelében ültessünk. Az előkertbe ültetett fák, cserjék helyének megválasztásakor vegyük figyelembe a ház homlokzati kialakítását, nyílászáróinak elhelyezését. A kerti építményeket takarjuk, hogy az épület jobban érvényesüljön. A régi épületek bővítése, felújítása során fokozottan ügyeljünk a már meglévő fásszárú növényzet megóvására. A ház méreteinek érzetét a környező növényzettel befolyásolhatjuk. Szándékunk szerint magas növényzettel csökkenthetjük, alacsony növényekkel növelhetjük a ház méretének érzetét.

Kertünk teremti meg a kapcsolatot a természettel; annak változása tetten érhető benne, hiszen minden évszakban más-más arcát mutatja. Változatos növényalkalmazással többféle élőlénynek biztosíthatunk életteret.

Általában a rejtettebb, intimebb hátsó kertrész a szemlélő előtt észrevétlen marad. Vasszécsenyben néhány utcából azonban mégis megcsodálhatjuk a rendszeresen, szeretettel gondozott hátsó kerteket, amelyek nem csak pihenésre, felüdülésre szolgálnak, hanem haszonkertként gyümölcsöket, zöldségeket is termeszthetünk bennük.

Vasszécsenyben két őspark található, az Óbergényi- kastély és az Újbergényei kastélyok parkja. Mindkét park magántulajdonban van és a szállodai funkciónak megfelelően kerültek kialakításra, megújításra. Az Óbergényi kastély parkja a 2017. augusztusi viharban komoly károkat szenvedett, az ősfák kidőltek. A növényei között természetes juharlevelű platánok, kislevelű hársak voltak kiemelkedők.

Az Újbergényi kastélypark 11 ha nagyságú és fiatalabb kialakítású, 1984-86. közötti felújításnyomait viseli, majd többször megújult azóta. A terület intenzíven gondozott a kastély előterében. Faállománynak száma meghaladja az 1500 fát, köztük 3 idős platán, hegyjuhar, mézgás éger, gyertyán, magas kőris, kislevelű hárs és helyi szil idős példányai figyelemre méltóak.

A kert az épített környezet része, közvetlen életterünk szabadtérre kiterjesztett közege, amely akkor tölti be szerepét, ha harmonikus egységet képez az épülettel, amelyhez kapcsolódik. A kertalakítás során az épület és a kert stílusa, hangulata harmóniában legyen. Elsődlegesen tehát az épület stílusához, üzenetéhez, közvetített érzetéhez illeszkedő kertépítészeti megoldásokat alkalmazzunk.

Példa virágosításra

Aszemlélőszámáratelkünláthatóbb része azelő- illetve oldalkert lehet, amelyilyen tekintetben nemcsak védelmi, hanem díszítő szerepet is ellát. Díszes, gondozott előkertünkben nem csak saját magunk, hanem az arra tévedők is

gyönyörködhetnek; jó benyomást kelthetünk, és nem utolsó sorban hozzájárulunk utcánk, településünk szép arculatához. Érdemes olyan fajokat telepíteni, amelyek nem csak virágukkal, hanem levelükkel, termésükkel is díszítenek, így majdnem egész évben színesíthetik udvarunkat.

A gazdasági épületek esetében a pajtaépítészet számos példája alapján létesítsük a lakóépülethez is illeszkedő gazdasági épületeket.

Példa konyhakert kialakításra

A kerti építmények a főépülettel azonos építőanyagokból, vagy azzal harmonizálva készüljenek. A pergolák, növényrácsok, gépkocsibeállók, kukatárolók kialakíthatók favázis szerkezettel is, a nyílászárókkal harmonizáló színezéssel. Fémvázis szerkezet kialakításakor annak növénytől való befuttatása javasolt. A hulladéktárolók számára a kertkaputól balra, az épülethomlokzat vonalában alakítsunk ki helyet, növényekkel

takarjuk. Helyezzünk el kerti padot, ahonnan gyönyörködhetünk házunkban, kertünkben. Az előkertben a helyi hagyományokhoz illeszkedő, a kiskertet keretező, alacsony fa léckerítés alkalmazása elfogadható, illeszkedve az épülethez és a kerítéshez.

Lehetőleg könnyen felújítható, vízáteresztő burkolatot alkalmazzunk. A kevésbé használt részeket dekoratív, régi téglából alakíthatunk ki járófelületet. A szegélyeket azonos hangulatú anyagból alakítsuk ki.

A kert egyes részeit alacsonyabb, magasabb növényfalakkal választhatjuk el. Az előkertbe legfeljebb 1,20 m magas cserjék és lágyszárúak telepítése javasolt. Sövények közül a lombhullatókat részesítsük előnyben (pl: orgona, babér, fagyal), magasságuk ne érje el az 1,50 m magasságot.

Az előkertben gazdag forma- és színvilágú növényeket ültessünk. Bátran alkalmazzunk színes virágú évelőket, egynyári virágokat, ügyelve az egy időben virágzó fajok színharmóniájára. A fák közül leginkább a közepes méretű, laza ágállású fajokat válasszuk. Mértékkel használjunk tömör, sötét lombú növényeket. Az előkert a ház közelsége miatt többnyire igen száraz, melyet a kerttervezés során, a növények kiválasztásánál figyelembe kell venni.

A növényfajok megválasztása nagymértékben járulhat hozzá a település, településrészek karakteréhez. Lehetőség szerint a helyi természeti adottságokhoz és hagyományokhoz, meglévő növényzethez illeszkedő fajokat válasszunk. A növények kiválasztását meghatározza a hely, ahova ültetjük. Figyeljük meg, mely növények érzik jól magunkat évek óta a környező kertekben, vagy kérjük szakember segítségét.

A történeti településrész előkertjeinek jellegzetes virágzó növényei: a kerti hortenzia (*Hydrangea macrophylla*), a bokorrózsa (*Rosa* sp.), mályvacserje (*Hibiscus syriacus*), orgona (*Syringa* sp.). A kertekben a szőlő mellett elsősorban gyümölcsfák ültetendők (elsősorban dió, szilva, alma, körte). Kerüljük a tuják, és egyéb túllevelű örökzöldek alkalmazását. A házfalakat is bátran zöldesíthetjük vadszőlővel, vagy egyéb kúszó, takaró növényvel.

UTCÁK

közterületek településképi útmutatója

A településkép javításához sokszor nem szükséges nagy beavatkozás, a rendezettség érzésének elérése már fél siker. A közterületek megfelelő fenntartása, a már nem használt közterületi elemek elbontása látványos előrelépést jelenthet. A különböző felületek határozott szétválasztása (pl. szegélykövek alkalmazásával) szintén jelentős javulást eredményezhet.

Fontos odafigyelnünk a folyamatosan átalakuló településszélek rendezésére. A település vonalas elemei vezetnek a tekintetet, felfűzik a települést alkotó elemeket, ezért harmonikus, egységes kialakításuk fontos. A településen áthaladók leginkább e vonalakon haladva alakítják ki a településről alkotott képüket. Külön figyelmet kell fordítani az infrastruktúra hálózat elemeinek kiépítésére, nyomvonalvezetésére, felszíni és felszín alatti elemeinek tájba illesztésére is. (képek: Petőfi utcai kerékpárút menti virágosítás)

Lipárti temető melletti idős tölgyfa

Lipárti temető melletti fenyősor

62 hrsz játszótér és park kialakítása

Petőfi utcai vérszilvafa fasor

Az utcakeresztmetszet jól tükrözi a telkek és az utcák viszonyát, a település szerkezetét, ezért fontos, hogy jól használható, harmonikus módon alakítsuk ki. Vasszécsenyben a szélesebb utcákkal rendelkező

településrészen befogadó, kellemes utcakeresztmetszetet alakíthatunk ki. A járdák közelében alacsony cserjék közép magas cserjefoltokkal, majd fák, ismét cserjék, végül cserjékkel oldott parkolóhelyek kialakítása kötheti össze a járdát és a közutat. Törekedjünk a térhasználatok világos szétválasztására. Ne alkalmazzunk gyept az utak, parkolóhelyek közelében, hogy elkerüljük a gyepré parkolást.

A fasorok kiemelik a település fő útvonalait, irányítják a tekintetet. A fasorok kialakításakor ügyeljünk arra, hogy a megfelelő távolságra ültessük őket, figyelembe véve végleges méretüket. Olyan fajokat válasszunk, amelyek nem nőnek bele a felsővezetékbe, egyéb közművezetékbe és az út fölé, akadályozva a biztonságos közlekedést. A jó faválasztással és ültetéssel elkerülhető a csonkolással kialakult fák csúnya látványa.

Fontos, hogy a felszín alatti vezetékek (víz, gáz, csatorna, elektromos áram, telefon és internet kábel) tervezésekor és kialakításakor is gondoljunk a fák gyökereinek helyigényére.

A járófelületek, burkolatok kialakítása során a vízáteresztésre, a javíthatóságra, tartósságra és az akadálymentességre egyaránt gondolnunk kell. A burkolat színében a visszafogott, semleges színeket válasszuk. Minden apró burkolatrészletet meg kell tervezni, a kerítések lábazataihoz illeszkedéstől kezdve a zöldfelületek szegélyéig.

Kossuth utca beépítése érvényesülne, ha a tuják helyett egységes lombkoronás fasor kerülne elültetésre. Jelenleg a gondozatlanságot és ötletszerűséget mutatja a kastélyba bevezető tengely eleganciájának hangsúlyozása helyett.

A védett területek és területhasználat során 1143/2014. EU rendelet szabályoz az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről, a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól, a 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet a növényvédelmi tevékenységről.

Településrészeket összekötő korszerű utak

AJÁNLÁSOK | BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET

a településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató

Általánosan javasolt a területek beépítetlen jellegének megtartása a már kialakult és értéket képviselő építmények karakterének megóvása mellett. Az értékes tájkarakter megőrzését szolgálja a területhasználat és a telekszerkezet hosszú távú megőrzése. A beépítésre nem szánt területeken, összekötő utak lakott területi szakaszán kívül reklámfelület elhelyezésére szolgáló önálló építmény, felszíni elektromos hálózati vagy hírközlési elem vagy építmény elhelyezése nem ajánlott. Gondoljunk az éjszakai fényszennyezésre is, a világítás kialakítása során csak lefelé világító megoldásokat alkalmazzunk.

Lovarda Lipárt falurészben

PÉLDÁK | ÉPÜLTEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK

épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés), kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása

Példák épületkorszerűsítéssel megújult, korábban jellegtelen, szürke, uniformizált középületek új arculatára.

Példák épületkorszerűsítéssel megújult, korábban jellegtelen, szürke, uniformizált középületek új arculatára.

Példa településképhez illeszkedő új beépítésekre

Példa helyreállított és hasznosított lakóépületre, vendégházra

PÉLDÁK SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

Az utcaképhez a hirdetőtáblák, reklámfelületek, cégérek is ugyanúgy hozzátartoznak, mint az épületek vagy a növényzet. De hogyan hirdessük portékánkat, szolgáltatásunkat úgy, hogy az ne legyen meghökkentő? Hiszen elsősorban a figyelemfelkeltés a célunk, és nem a járókelők rosszallásának kiváltása. A hirdetés lényege a tájékoztatás, amelyet utcaképbe illően is megtehetünk. Ha lehetőségünk van egy szebb utcakép, településkép megteremtésére, miért ne éljünk a lehetőséggel?

Cégér, cégtábla elhelyezésekor elengedhetetlen, hogy az alkalmazkodjon az épület jellemzőihez, anyaghasználatához, a helyben szokásos formavilághoz.

A külterületeken reklámhordozók elhelyezése nem indokolt, és nem javasolt. Újabb felszíni infrastruktúra- hálózatok elhelyezése nem javasolt, a meglévők jó karban tartása elegendő és szükséges.

Példa utcanév táblára

Példa hirdetőtáblára

IMPRESSZUM

Vasszécseny Község Önkormányzata
9763 Vasszécseny, Petőfi u. 11.

Tel.: +3694/ 377 001
E-mail: zzsolnai@vasszecseny.hu
Polgármester: Zsolnai Zoltán

KÉSZÍTETTE: MODULOR Kft, Gergye Péter
FOTÓ: Gergye Péter

Vasszécseny, 2017. november 17.